Ulkoasiainvaliokunta

Torstai 31.5.2018 klo 12.00—13.45

Läsnä
puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk (1, 2, 3, 4, 5, 6) (7 osittain)
jäsen Simon Elo sin (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
jäsen Tiina Elovaara sin (1, 2, 3, 4, 5, 6) (7 osittain)
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) (8 osittain)
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Mikko Savola kesk (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
jäsen Lenita Toivakka kok (1, 2, 3, 4, 5)
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Jutta Urpilainen sd (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) (8 osittain)
jäsen Stefan Wallin r (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
jäsen Ben Zyskowicz kok (7 osittain)
varajäsen Ilkka Kanerva kok (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Tiina Larvala
valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valtioneuvoston selvitys: Komission laajentumispaketti 2018: yleinen osuus ja maakohtaiset arviot

Valtioneuvoston E-selvitys E 37/2018 vp

Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valiokunta hyväksyi kannanoton: ulkoasiainvaliokunnalla ei ole huomautettavaa valtioneuvoston toimintalinjaan.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi
Hallituksen esitys HE 202/2017 vp

Valiokunta hyväksyi käsittelyn pohjaksi 30.5.2018 jaetun lausuntoluonnoksen, Liite A 4.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Kpl 6 b: Ed. Haaviston ehdotuksesta päätettiin yksimielisesti lisätä lausuntoon nykyisen kappaleen 6 perään uusi seuraavansisältöinen kappale: ”Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomion siihen, että sotilastiedustelua koskevassa lakiesityksessä tiedustelulle on asetettu suhteellisuuden (5 §) ja vähimmän haitan (6 §) vaatimukset. Lisäksi lakiesityksessä erikseen kielletään tiedustelutoiminnan kohdentaminen syrjivällä perusteella (8 §). Valiokunta pitää tärkeänä, että vastaavat yleiset periaatteet sisällytetään myös siviilitiedustelua koskevaan lainsäädäntöesitykseen ja niiden toteutumista tiedustelutoiminnassa seurataan aktiivisesti sekä tuomioistuinmenettelyissä että tiedustelumenetelmien käytössä.”

Kpl 7: Ed. Packalénin, Tuomiojan, Vanhasen ja Kanervan ehdotuksista päätettiin yksimielisesti muokata kappale seuraavaan muotoon: ” Tähän liittyen valiokunta pitää merkittävänä puutteena sitä, että siviilitiedustelun kansainvälistä yhteistyötä koskevaan pykälään (poliisilain 5 a luku 57 §) ei ole sisällytetty velvoitetta ihmisoikeuksien huomioimisesta. Ylipäänsä kansainvälinen yhteistyö on lakiehdotuksessa käsitelty pintapuolisesti ja vailla tarkkaa säätelyä. Lakiehdotuksen kirjausten perusteella on mahdotonta arvioida, miten ihmisoikeussopimuksiin liittyviä velvoitteita tullaan soveltamaan tiedustelutoiminnan kansainvälisen yhteistyön, erityisesti tietojen vaihdon, yhteydessä. Tätä taustaa vasten valiokunta pitää välttämättömänä ihmisoikeuksien suojalausekkeen sisällyttämistä poliisilain tarpeellisiin kohtiin. Suomen on pyrittävä varmistamaan, ettei ketään henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.”

Kpl 12: Ed. Zyskowiczin ehdotuksesta päätettiin yksimielisesti poistaa kappaleen viimeinen virke.

Kpl 14: Ed. Rinteen, Zyskowiczin ja Vanhasen ehdotuksista päätettiin yksimielisesti muokata kappaleen viimeinen virke seuraavaan muotoon: ”Tätä taustaa vasten valiokunta korostaa virkaan liittyvää riittävää yhteistyötä ulko- ja turvallisuuspoliittisten päättäjien kanssa sekä suojelupoliisin riittävän laillisuusvalvonnan, raportointivelvollisuuden ja koko toiminnan parlamentaarisen valvonnan tärkeyttä.”

Kpl 15: Ed. Haaviston ja Salolaisen ehdotuksesta päätettiin yksimielisesti muokata kappale kuulumaan seuraavasti: ”Lisäksi valiokunta korostaa, ettei suojelupoliisin valvontaan keskittyvän uuden tiedusteluvalvontavaliokunnan perustaminen saa vaikuttaa ulkoasiain-

valiokunnan kuten ei muidenkaan erikoisvaliokuntien nykyiseen yhteydenpitoon suojelupoliisin kanssa ja siihen liittyvään tiedonsaantiin. Lisäksi on kehitettävä uusia käytäntöjä valiokuntien tiedonsaannin tehostamiseksi. Tässä valiokuntien oma aktiivisuus on keskeistä."

Kpl 16: Ed. Arhinmäen ehdotuksesta päätetiin yksimielisesti poistaa toiseksi viimeisen virkkeen loppupuolelta sana "äärimmäisen." Ed. Salolaisen ehdotuksesta päätettiin yksimielisesti muokata kappaleen viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisesta ratkaisusta, jossa tiedusteluviranomaiset pääsevät kuitenkin hakuehtojen määrittelyn kautta yleisesti käsiksi viestivirtaan, käytetään englanniksi vakiintunutta termiä mass surveillance ja ruotsiksi termiä massövervakning."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 203/2017 vp

Valiokunta hyväksyi käsittelyn pohjaksi 30.5.2018 jaetun lausuntoluonnoksen, Liite A 5.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Kpl 13: Ed. Arhinmäen ehdotuksesta päätetiin yksimielisesti poistaa toiseksi viimeisen virkkeen loppupuolelta sana "äärimmäisen." Ed. Salolaisen ehdotuksesta päätettiin yksimielisesti muokata kappaleen viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisesta ratkaisusta, jossa tiedusteluviranomaiset pääsevät kuitenkin hakuehtojen määrittelyn kautta yleisesti käsiksi viestivirtaan, käytetään englanniksi vakiintunutta termiä mass surveillance ja ruotsiksi termiä massövervakning."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2017

Kertomus K 9/2018 vp

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen, Liite A 6.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Kpl 9: Ed. Tuomiojan ehdotuksesta päätettiin yksimielisesti lisätä kappaleen viimeisen virkkeen loppu kuulumaan seuraavasti: ”…ja toiminnan sekä kannanottojen johdonmukaisuuden varmistamiseksi”.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

7. Valtioneuvoston selvitys Naton rauhankumppanuusohjelmasta; Suomen PARP-neuvottelut

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 9/2008 vp
UTPJ 1/2015 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 10/2017 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 17/2016 vp
UTP-jatkokirjelmä UTPJ 12/2018 vp
Asiantuntijalausunto UTP 9/2008 vp UaV 31.05.2018 erityisasiantuntija Erkki Aalto, puolustusministeriö Asiantuntijalausunto

Jatkokirjelmä UTPJ 12/2018 vp - UTP 9/2008 vp on saapunut eduskuntaan.

Valiokunta päätti perustuslain 50 §:n 3 momentin nojalla, että asian käsittelyyn osallistuvien valiokunnan jäsenten on noudatettava vaiteliaisuutta PLM:n muistion 28.5.2018 liiteasiakirjan osalta, Liite A 7.

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- erityisasiantuntija Erkki Aalto, puolustusministeriö, liite
- suunnitteluosaston kv. sektorin johtaja, kommodori Juhapekka Rautava, Pääesikunta
- majuri Kimmo Alesmaa, Pääesikunta

Merkittiin selvitys saaduksi.

Valiokunta päätti lähettää mahdollisia toimenpiteitä varten puolustusvaliokuntaan jatkokirjelmän UTPJ 12/2018 vp - UTP 9/2008 vp.

8. Valiokunnan tapaaminen; Advocate Vasu Gounden, Founder and Executive Director, African Centre for the Constructive Resolution of Disputes, ACCORD

Valiokunta tapasi rauhanjärjestö Accordin johtajan Vasu Gounden (Founder and Executive Director, African Centre for the Constructive Resolution of Disputes).

Merkittiin, että kokous ei enää ollut päätösvaltainen.

9. Muut asiat

Jaettu valiokunnan viikkosuunnitelma viikoille 22 - 26., Liite A 9.

10. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on ti 5.6.2018 klo 12.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa